

“SEVDİĞİN DİZİ GÜN DEĞİŞTİRSİN”: LEYLA İLE MECNUN DİZİSİNDEKİ KARGIŞLARIN (BEDDUA) PRAGMATİK ANALİZİ

“May your Favourite TV Series Change its Air Days”: Pragmatic Analysis of the Curses in the Leyla and Mecnun TV Series

Ahmet KESKİN*

ÖZ

Kültür değişmelerini şekillendiren temel yaratıcı dinamikler arasında önemli bir yeri bulunan kitle iletişim araçları, yeni kültürel bağlamların yaratılması ve bunların yaygınlaşmasında etkin bir rol üstlenmektedir. Bu çalışmada, 2011-2013 yılları arasında toplam 103 bölüm yayınlanan ve yayınlandığı dönemde geniş bir izleyici kitlesi tarafından takip edilen “Leyla ile Mecnun” dizisindeki kargış sözleri (kötü dilekler/beddualar) pragmatik açıdan incelenmiştir. Tıpkı alkışlar (iyi dilekler/dualar) gibi, insanlık tarihinin en eski dönemlerinden günümüze kadar çeşitli toplum ve uygarlıklarda, inanç ve günlük yaşamın farklı alanlarında, ritüellerde ve özellikle de sözlü kültürlerde temel türlerden biri olarak kullanıldığı görülen kargışların söz konusu dizinin kurgusunda nasıl yer aldığı konusu ele alınmıştır. Bu doğrultuda çalışmada ilk olarak, kargış eyleminin ve kargış sözlerinin evrensel yapısı ve pragmatik dokusu ile kargışların Türk kültüründeki görünüşleri üzerinde genel hatlarıyla durulmuştur. Çalışmanın devamında, Leyla ile Mecnun dizisinin kurgusu ve karakterleri hakkında genel bilgi verildikten sonra kargışların kim tarafından, kime, nerede, ne zaman, nasıl ve hangi amaçla yöneltildiklerinin sorgulanması sonucu, söz konusu kargışların dizinin kurgusu içerisinde bir araç olarak, hangi amaç ve işlevleri yerine getirmek üzere kullanılmış olduğu çözümlenmiştir. Böylece, kargış eyleminin ve kargış sözlerinin her dönemde ve bağlamda değişebilen kültürel ve pragmatik yönü, incelemeye konu olan dizideki kullanım biçimleri örneklemde analiz edilmiştir. Geleneksel bağlamdaki kargış türünün popüler bir televizyon dizisinin kurgusu içerisinde pratik yarar sağlamak için “absürt kargış”lara dönüştürülmek suretiyle nasıl yer aldığı konusu, geleneksel(halk/sözlü) kültür ve popüler kültür ilişkileri bağlamında aydınlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Halk kültürü, kargış, diziler, absürt kargış, pragmatik analiz.

ABSTRACT

Mass media, one of the basic creative dynamics which shape cultural exchanges, take an effective role on the creation and dissemination of these new cultural context. In this study, it was pragmatically examined, curses in the “Leyla and Mecnun” TV series, aired as 103 episodes, from 2011 to 2013, and watched by very large audience at that period. One of the basic genre in varieties of the society and civilization, people’s daily lives, rituals and especially oral culture, like blessings, curses used in the fiction of the series and their contribution to the show are discussed. In this direction, first of all, universal and pragmatic pattern and universal structure of curses and cursing, the views of them in Turkish culture were mentioned generally. Later on the study, after informing about the fiction and the characters of the series, it was analysed how curses used as a means of creating surreal humor in this serial and its fiction, who cursed to whom, when and where, and for what purpose. Thus, the cultural and pragmatic aspect of the curses, which change according to various age and context, analysed in the sample of the usage in the serial. That how the traditional genre of cursing can be used pragmatically in the fiction of the popular serial, within the context of the traditional and popular culture, was elucidated.

Key Words

Traditional culture, curse, tv series, absurd curse, pragmatic analysis.

* Ege Üniversitesi SBE TDAE-Türk Halk Bilimi ABD araştırma görevlisi, İzmir/Türkiye, ahmetkeskinahmet@gmail.com

Giriş

Kitle iletişim araçlarıyla gündelik yaşamda önemsenir hale gelen “popülerlik” kavramı içerisinde, kendisi de sanatsal bir iletişim biçimi olan sözlü kültüre ait unsurların sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Sürekli bir değişim ve dönüşüm içerisinde bulunan geleneksel kültürün yeni bağlamlardaki çeşitli görünümünün oluşmasında ve bunların yaygınlaşmasında medyanın önemli bir etkisi bulunmaktadır. Gündelik yaşamda kullanılan teknolojik araçlar ve dilin çeşitli bağlamlardaki kullanımları kültürü bir yandan yeni kuşaklara aktarmakta, diğer yandan ise onu çeşitli biçimlerde değiştirip dönüştürmektedir.¹

Birincil sözlü kültür çağındaki, sözcüklerin doğaüstü bir otorite tarafından harekete geçirildiğine ve birer eyleme karşılık geldiğine inanılan güç ve etkilerinin belirginliği, *varlığı yazı ve matbaa teknolojilerine dayanan telefon, radyo ve televizyona özgü sözlü kültürün çağı* olarak tanımlanan yazılı ve elektronik kültür çağında büyük oranda zayıflamıştır. Sözcükler ve özellikle de kalıp ifadeler bu çağda işlevlerini hissedilir ölçüde yitirdikleri, artık birincil sözlü kültür çağındaki gibi “eylem”lere karşılık gelmedikleri ve tamamen “ölü” sayıldıkları için, yeniden dinamik bir dirilmeye tabi tutulsalar bile, ikincil sözlü kültür çağında ancak “büyüsünü kaybetmiş bir halde” kullanılabileceklerdir (Ong, 2013: 15, 40-48). Sözlü kültürün birincil çağında sözün ve sözcüklerin, nesnelere ve eylemlerin bizzat kendilerine karşılık geldiği düşüncesi, özünde pragmatik bir yaklaşımdır. Sözün ve sözcüklerin çağrıştırdığı büyüsel etkinin ve gücün

tarih boyunca kullanımlarının çarpıcı örnekleri arasında yer alan kargışlar da bu anlamda, insanlık tarihinin en eski dönemlerinden itibaren, pratik fayda sağlamak amacıyla kullanılmış olan kültürel ve pragmatik unsurlardır. Kargışlar aracılığıyla sağlanan pratik fayda, onların tarih boyunca çeşitli bağlamlarda işlevsel kullanımlarındaki sürekliliği sağlayan başlıca etken olmuştur.² Dolayısıyla, kargışlarla ilgili çeşitli konuların çözümlenmesinde pragmatik yaklaşımların dikkate alınması gerekmektedir.

Bu çalışmada, aslında birincil sözlü kültür ortamına ait bir tür olan ve insanlığın en eski dönemlerinden beri farklı toplum ve kültürlerde kullanıldığı görülen kargışların ikincil sözlü kültür çağında, popüler bir dizinin kurgusu içerisinde ne şekilde yer aldığı konusu incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışmada ilk olarak, kargışların farklı toplum ve kültürlerde, birinci sözlü kültür bağlamından kaynaklanan başlıca kullanım alanları ve bu kullanımlardaki temel işlevleri belirlenmiştir. Ardından, kargışların ikincil sözlü kültür çağında popüler bir dizi içerisinde nasıl kullanıldığı, Leyla ile Mecnun dizisinde geçtiği tespit edilen 120’den fazla kargış örneği üzerinden pragmatik bir yaklaşımla çözümlenmiştir.

1. Evrensel ve Etnik, Kültürel ve Pragmatik Bir Tür Olarak Kargışlar

Bir kişinin veya nesnenin, insanların ya da insanüstü güçlerin sevgi ve ilgisinden yoksun kalmasının, türlü fenalıklara uğratılarak cezalandırılmasının istendiği kötü dilek sözleri olarak kargışlar, evrensel ve etnik,

kültürel ve pragmatik bir türdür.³ Kargışların bu doğrultuda, tıpkı diğer toplumlarda olduğu gibi Türk kültüründe de inançlar ve kabuller, sosyolojik ve psikolojik gereksinimler doğrultusunda şekillenen, kendine özgü kullanım alanları, işlevleri ve estetik nitelikleri bulunmaktadır. Örneğin; *adın başkasına konulsun* kargışı, Türk sosyal ve kültürel yaşantısında sevilen bir yakının ölmesi durumunda yeni doğacak çocuğa, ölen kişinin isminin verilmesi geleneği ve bunun dayandığı inanç temelleriyle ilişkilidir. Yine; *saçın bileğine dolansın* kargışında, ölüm durumunda ya da işlenen büyük kabahatlerde, bir yas tutma ve ifşa etme biçimi olarak saçın kesilmesi/kesilerek bileğe dolanması eylemlerine vurgu yapılmaktadır. *Büyük gömleğin yanına küçük gömlek sereme* kargışı çocuk-suzluk dileğine, *karında gör de kucağında görme*, hamileyken çocuğun kaybedilmesi isteğine karşılık gelmektedir.⁴ Türk inanç tarihinin ve sosyal yapısının çeşitli özelliklerini yansıtan kötü dilek ifadeleri olarak tüm bu ve benzeri kargış sözleri Türk kültür tarihinde, söylenen sözler sonucu yaratılmak istenen pratik fayda aracılığıyla istendik sonuçlara ulaşmak için ritüellerde, gündelik yaşamda ve edebiyatın çeşitli alanlarında belirli işlevlerle sıkça kullanılmıştır.

Kargışların yalnızca Türk kültüründe değil; Antik Mısır, Yunan, Latin, Ortadoğu, Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarından Afrika ve Amerika yerli kabilelerine, oradan da Avustralya Aborjinlerine kadar, çeşitli coğrafi alanlarda ve farklı zaman dilimlerinde kullanıldığı görülmektedir. Evrensel bir nitelik taşıyan kargış

türünün, her kültürün kendi iç dinamiklerine göre şekillendirilerek kullanıldığı dikkati çekmektedir.⁵ Nitekim arkeoloji ve antropoloji çalışmaları sonucunda ortaya çıkarılan Antik yazıt ve materyaller üzerinde, kaynağını mitolojilerden ve sözlü kültürlerden alan çok sayıda kargış ifadesine sıkça rastlanmaktadır. Bu materyaller üzerinde yer alan kargışların, nitelik ve nicelik bakımından oldukça zengin olduğu görülmektedir.⁶ Haksızlığa uğradığını düşünen bir Antik çağ insanının, kargış tableti üzerine kaydettiği şu ifadelerini, çok sayıdaki benzer metni örneklemek için burada aktarmak yerinde olacaktır:

...Beni hor görmesi nedeniyle o adamın ne dinlenmesinde ve çalışmasında ne de ruhunda ve bedeninde huzur bulmasını nasip etme. O adama ne hizmetçisi ne de kölesi tarafından, en ufak ya da en mükemmel, hiçbir hizmet gösterilmesin. Eğer bir şeylere girişecek olursa, onu tamamlamaya gücü yetmesin. Onun evi her zaman bir lanete uğrasın. Ağlayacak çocuğu bile olmasın. Hiçbir zaman neşeli bir sofranın başına oturamasın. Havlayacak köpeği, ötecek horozu olmasın. Eksin ama biçemesin... Ne deniz ne de toprak, ona hiçbir meyve vermesin. Kutlu bir sevinç yaşayamasın. Tüm bunların sonunda yolu şeytana ulaşsın..." (Versnel, 1991: 69).

Toplum ve medeniyetlerde çeşitli alanlardaki farklı kargış kullanım biçimleri incelendiğinde, kargışların ön plana çıkan belirli temel işlevlerinin (1) korunma, güvenlik, engelleme ve sosyal kontrol, (2) üstünlük ve zafer sağlama, (3) yasama, adaleti sağlama, cezalandırma ve öğ alma vb. olduğu

görülmektedir. Tüm bu kullanım biçimlerinde kargışların, söyleyici kişiyi bunları söylemeye iten çeşitli durumlar karşısındaki duygularını ve beklentilerini yansıtan, antropolojik açıdan korunma ve güvenlik, psikolojik açıdan rahatlatma ve istedik hedeflere/sonuçlara ulaşma, sosyolojik açıdan ise kontrol vb. gibi işlevleri yerine getirmek üzere, fakat daima pratik fayda sağlamak amacıyla kullanıldıkları görülmektedir. Bu anlamda kargışlar, tarih boyunca ilgili bağlamdaki insan ihtiyaçlarına göre, pratik fayda temelinde başvurulduğu görülen söz edimleridir.

Her dil kullanımını bir edim olarak değerlendiren, bütün insan davranışlarındaki ve dil kullanımlarındaki motive edici temel özelliğin “pratik fayda” olduğunu savunan pragmatik yaklaşım, konuşma ve sözcüklerin anlamlarını ve bu anlamların işlevlerini, “bağlamdaki anlam” ve “anamlı işlevsellik” terimlerinden hareketle çözümler. Dilin olduğu bağlam içerisindeki özel, güncel ve anlık kullanımına odaklanan pragmatikte genel anlamdan ziyade, bağlamda ortaya çıkan anlama, bu anlamın insan yaşamındaki işlevselliğine ve sağladığı pratik faydaya dikkat çekilir. Pragmatik yaklaşımlarla yürütülen çalışmalar sonucu ortaya çıkan söz edimleri kuramına göre de, sözcelemeler aracılığıyla gerçekleştirilen her dil kullanımı bir eyleme karşılık gelir ve “bir şey söylemek”, aynı zamanda “bir şey yapmak”tır.⁷

Pragmatik yaklaşımın dil kullanımlarıyla ilgili olarak; “bir şey söylemek aracılığıyla bir şey yapmak” şeklindeki tarifıyla doğrudan örtüşen kargışlar, geçmişte olduğu gibi günü-

müzde de, ilgili bağlamdaki ihtiyaçları karşılamak, kendileri aracılığıyla pratik fayda sağlamak üzere kullanılan söz edimleridir. Kargışları pragmatik olarak incelerken bu sözlerin kim tarafından, kime, nerede (hangi bağlamda), nasıl ve niçin yöneltildiklerinin dikkate alınarak çözümlenmesi gerekmektedir. Çalışmanın devamında, popüler bir dizi içerisinde tespit edilen kargış kullanımları pragmatik açıdan çözümlenecektir.

2. Leyla ile Mecnun Dizisi ve Erdal Bakkal’a Yöneltilen Kargışlar

Senaryosu Burak Aksak tarafından yazılan ve genel yönetmenliğini Onur Ünlü’nün yaptığı Leyla ile Mecnun dizisinin kurgusu, dünya edebiyatında bir Doğu klasiği olarak tanınan ve aşk temelli bir hikâye olan “Leyla ile Mecnun” anlatısından esinlenilerek düzenlenmiş olmakla birlikte, esas olarak absürt komedi tarzındadır. Zira aşk hikâyesi giriş kalıbıyla başlayan, çağdaş hayatta ve kent ortamındaki çeşitli karakterlerin yaşantıları bağlamında ilerleyen dizinin sonraki bölümlerinde dizi karakterlerinin uzaya çıkması, yer altına yolculuk yapması, çeşitli tarihî dönemlerde gezinmesi, meydan savaşlarına katılması, Dostoyevski’nin evlerine konuk olması vb. gibi, zaman ve bağlam dışı öğelere sıklıkla yer verilmiştir. Tüm bunların yanında, dizinin içerisinde çok sayıda kargış ifadesinin de kullanıldığı ve bu kargışların neredeyse tamamının diğer karakterler tarafından Erdal Bakkal karakterine yöneltildiği görülmektedir.⁸ Bu nedenle, dizideki kargışları çözümlenmeye başlamadan önce, söz konusu karakteri dizinin kurgusu

inde ve diğer karakterlerle ilişkileri bağlamında kısaca değerlendirmek yerinde olacaktır.

Dizide gerçekleşen ya da gerçekleştirildiği ima edilen olayların önemli bir kısmının gerçeküstü olması gibi, dizi karakterlerinin tamamına yakını da ütöpiktir. Bunlar, sıcak bir mahalle ortamında, birbirleriyle samimi ilişkiler kurmuş olan ve “kendi dünyalarında” yaşayan karakterlerdir. Sürekli geleceğine inandığı hayali bir gemiye el sallayan piyanist şantör kıyafetli gerçek dost ve potansiyel işsiz İsmail Abi, kendisini terk edip Almanya’ya kaçan eşinin ardından gitmek isterken kalp krizi geçirerek kronik kalp krizi rahatsızlığına yakalanan ve taksi şoförü iken ev hanımlığı yapan İskender Çınar, kendisinden korkulmayacak derecede ince ruhlu ve bu nedenle “Yavuz hırsız” değil, “Hırsız Yavuz”, dizi karakterlerinin yardımı ihtiyacı duyduğu her anda kurguya dahil olan ve zamanla onlarla aynı evde yaşamaya başlayan aksakallı dede ve dünyadaki yaşanılabilir en rahat ülke olarak tanımlanan ütöpik Metonya, dizinin kendine has, gerçeküstü kurgusunun başlıca karakterleri ve temel parçalarıdır.

Taşıdıkları bu gerçeküstü nitelikler bakımından birçok karakteri birbirinden ayırmak ya da en azından bağımsız düşünmek mümkün değilken, Erdal Bakkal karakteri kendine has özellikleriyle diğer tüm karakterlerden ayrılmaktadır. Erdal Bakkal, örneğin, dizideki diğer karakterlerin aksine parayı çok sever. Mahalleli kasırga nedeniyle erzak depolamak için bakkalına koşuştururken o, honor teper. Tüm mahalleli mutsuz bir

şekilde bakkalın önünde otururken karşısına geçip; *Eerdal mutsuz değil* diyerek kendine has “Erdal Bakkal dansi”ni icra eder. Mahalledeki dengeleri gözetir ve menfaati için sürekli cephe değiştirir. Gerektiğinde ispiyonlar, adam satar ve çoğu zaman felaket tellallığı yapar. Duygusal değil son derece realisttir. Gerçekleri söylemekten çekinmez ve saflıkla karışık “boş-boğazlığı” nedeniyle çoğu zaman diğer karakterleri zor durumda bırakır. Başlıca sloganları arasında; *Çay Erdal Bakkal’da içilir; para Erdal Bakkal’da bozulur* vb. yer alır. Erdal Bakkal, kıscacı, sinsici, bencil, hin, paragöz, “kıl” bir karakterdir. Tüm bu özellikleriyle diğer karakterlerden ayrılan, tavır, tutum ve davranışlarıyla onları kızdıran Erdal Bakkal, sık sık kargışlara maruz kalır.

Dizide Erdal Bakkal’a yöneltilecek kargışların bir kısmı, yukarıda sayılan nedenlere bağlı olarak, onun hinliği, fesathlığı ve menfaatperestliği sebebiyledir. Örneğin İskender, Erdal Bakkal’a birlikte ticaret yapma teklifinde bulunduğu zaman Erdal Bakkal’ın işten çıkarmayı ve yerine İskender’i bakkala çırak olarak almayı önerir. Bunun üzerine İskender, Erdal’a; çengel bulmaca çözerken fotoğraftaki sanatçıyı bulama inşallah şeklinde kargışta bulunur. Burada kargış bir söz edimi olarak, İskender’in kendini aşağılayan Erdal Bakkal’ın bu davranışını takdir etmediğini, beğenmediğini bildirmesi ve kendince onu cezalandırması anlamına gelmektedir. Ancak, bu cezalandırma geleneksel kargışlardaki gibi sağlığını kaybetme, kötü bir sonla ölme, sevdiklerini yitirme, Tanrı’nın gazabına uğrama vb.

gibi isteklerle değil, çengel bulmaca çözerken fotoğraftaki sanatçının bulunamamasının dilenmesi şeklinde gerçekleşmektedir.

Yine başka bir sahnede, mahalleliye yemek ısmarlayacağını söyleyen Erdal Bakkal onlara at eti yedirince İskender bu durumdan tiksinişmiş vaziyette Erdal'a; *Erdal çorbandan kıl yumağı çıksın* der. Burada İskender'in, Erdal'ın kendilerine at eti yedirmesinden duyduğu rahatsızlık ve tiksintiyi, kendisinin de yemeğinden kıl yumağı çıkması suretiyle "aşırı" tiksinişini dileyerek, bir kargış aracılığıyla bildirdiği görülür. Başka bir yemek sofrasında, İskender'in incir reçelini kendi dükkanından almadığını fark eden Erdal, İncir Reçeli adlı sinema filmiyle ünlenen bir popüler şarkı olan "İsyân"ı çok yüksek ve kötü bir sesle okumaya başlar. Bunun üzerine İskender; *Erdal sesin içine kaçsın Erdal* diye kargışta bulunur. Burada, ciddi bir popüler kültür eleştirisi yapılırken, sesiyle çevreye rahatsızlık veren Erdal'ın "sesinin kesilmesi" istenmektedir. Geleneksel kargış kullanımında sesin kesilmesinin dilenmesi, ölüm isteğine karşılık gelmektedir. Dizi içerisinde ise bu kargışın, insanları rahatsız eden "kötü ses"e yöneltilmesi ve bunun absürt bir biçimde cezalandırılması söz konusudur. Aslında burada eleştirilen, Erdal'ın "kötü" ve "yüksek" sesiyle söylediği parça üzerinden, popüler kültürün kendisidir.

Erdal Bakkal'a yöneltilen kargışların önemli bir kısmı, Erdal Bakkal'ın diğer karakterlerden farklı, fesat ve "kıl" bir karakter olarak algılanmasında büyük etkisi olan bıyıklarıyla ilgilidir. İsmail Abi, Erdal Bakkal'ın;

nerden buldun parayı, çaldın mı? sorusuna karşılık; o bıyıkların çeksin Erdal, kopsun diyerek kargışta bulunur. Dizinin kurgusu içerisinde, asla para çalmayacak bir karakter olduğu bilinen İsmail Abi hakkındaki bu fesat düşünce, Erdal Bakkal karakterinin oluşmasında önemli bir araç olan bıyıklarına yönelen kargış aracılığıyla cezalandırılmaktadır. Erdal Bakkal'ın bıyıklarına yöneltilen kargışlardan başlıcaları şunlardır:

Bıyıkların büzüşsün Erdal; bıyıkların dökülsün Erdal; bıyıkların yayılsın Erdal abi; senin o bıyıklarına sansür koysunlar e mi Erdal; o bıyıkların tel tel Sarkozy Erdal abi; senin o bıyıkların inşallah uzasın o kirpiklerine değsin, kirpikleriyle bıyıkların denk olsun inşallah e mi Erdal abi; Erdal abi şimdi gidiyorum ama o bıyıklarını Fatih Terim'e havale ediyorum; Erdal inşallah sana benzeyen bir kızın olur inşallah böyle bıyıklı falan.

Erdal Bakkal'a edilen kargışların bir kısmı ise, onun her durumda ve ortamda gerçekleri söylemesine, boşboğazlığına yöneliktir. Erdal Bakkal, dizideki diğer karakterlerin ince fikirliliğine karşın oldukça "düz" bir karakterdir ve her durumda gerçeği söyleyerek onları sürekli kaçtıkları gerçeklerle yüzleştirmektedir. O, sürekli bir rüya hali içerisinde bulunan dizi karakterlerini "rüyalarından" uyandırmakta, hayatın "çirkinlikle riyle" karşı karşıya getirmekte, bu ise onların pek hoşuna gitmemektedir. Örneğin dizi içerisinde bir sahnede, aşk acısı yaşayan ve çok üzgün olan İsmail Abi, İskender tarafından teselli edilmektedir. İskender her şeyin düzeleceğine dair ümit verirken Erdal; *İs-*

mail unut oğlum o kızı, bak Nurten'in Almanya'da yeğeni var, onu yapalım sana deyince İskender Erdal'a; *Erdal Erdal, tuttuğun takım küme düşsün inşallah Erdal* şeklinde kargışta bulunur. Sedef karakterinin hayatını kurtaran erkekle ilişkisi üzerine konuşulurken Erdal Bakkal; *tamam işte sevgili olmuşsunuz siz, bu devirde kim kimin hayatını kurtarmış ki ya* deyince İskender, Erdal'a; *pazartesi akşamı televizyonun karşısına kurul da sevdiğin dizi gün değiştirmiş olsun Erdal* diye kargışta bulunur. Erdal Bakkal bunun üzerine; *dizi mi, ben dizi mizi izlemem ki cevabını verecek kadar "pişkin" ve "patavatsız"dır.*⁹ Bu nedenle de kendisine sürekli; *diline botoks yapınlar da konuşama; çenen kopsun, çene çıksın ağzından, kumbara takalım hep para atalım, mutlu ol, çimbilli* gibi kargışlar edilmektedir.

Erdal Bakkal'a yöneltilen kargışların bir kısmı da, onun paraya olan düşkünlüğü nedeniyle. Erdal Bakkal için, dizinin diğer karakterlerinin bir hayli önemsedığı dostluk, kardeşlik, samimiyet, alçakgönüllülük, dürüstlük vb. gibi değerler "para etmemektedir". Zira onun için tek gerçek, kazanacağı paradır. Popülerleşen bir şeyi sevmediğini, kendisi için önemli olanın çok müşteri ve para olduğunu açıkça söylemekten çekinmeyen Erdal Bakkal, *para Erdal Bakkal'da bozulur* sloganıyla insanların "parasını bozmaktan" büyük bir mutluluk duymaktadır. Erdal Bakkal'a edilen, *paran bozulsun Erdal* kargışı bu anlamda, onu ciddi bir şekilde "cezalandırmak"tır. Çünkü Erdal, çocukluk arkadaşı İskender'in kendisinden borç istediği bir sahnede; *adam el frenini çekme-*

di, araba kayıyor diye yalan söyleyip "topukları neticesini döve döve" uzaklaşan bir karakterdir. İskender bu durum üstüne; *inşallah böyle ağzının üstüne kapaklanırsın da dizlerin şahrem şahrem kabak çiçeği gibi ayvalık açıl...* şeklinde kargışta bulunur.

Parayı sevmeyen ve mecburi bir durum nedeniyle noterde bulunan İskender, söz konusu ortamdan çok daralarak Erdal'a; *Erdal bir dahaki sefere hatırlat da sinirlendiğim zaman sana 'işin inşallah notere düşer' diye beddua edeyim* der. Erdal Bakkal'a edilen; *Erdaal Erdal, kazı kazanın olsun da kazımaya son bir kuruşun olmasın; Erdal o cebindeki akrepler inşallah seni yesin; 500 metre ilerine dev hipermarket açılınsın Erdal; bakkalının karşısına süpermarket açılınsın Erdal* gibi kargışlarda da onun paraya olan düşkünlüğü eleştirilmektedir.

Erdal Bakkal'a edilen kargışların bir kısmı ise, bu karakterin felaket tellallığı yapmasından kaynaklanmaktadır. Doktorun; *hastanın iyileşme ihtimali var* demesine karşın Erdal; *hocam iyileşecek diyorsunuz da kuruşun yarası bu, kolay değil* deyince İsmail Abi; *ağzın çeksin inşallah, ağzın böyle çeksin de konuşama Erdal abi* der. İskender çok kızgın bir şekilde oğlu Mecnun'dan yakınırken; *senden bir tane daha olsa ölmüş olurum herhalde* deyince Erdal; *kismetse bir gün o da olur İskender, üzülme* diyerek konuşmaya dâhil olur. Bunun üzerine İskender; *evin yıkılınsın Erdal* kargışını yöneltir. Erdal; *başımıza taş yağacak* diye felaket tellallığı yapınca İskender; *Erdal, ayak serçe parmağın var ya inşallah onu sehpaye çarparsın* diye kargışta bulunur.

Dizideki diğer karakterler, özellikle de İskender ve İsmail Abi, Erdal'a kargışta bulunmaktadır. Bu durumun başlıca nedenleri ise onun paragözlüğü, hinliği, boşboğazlığı vb. özellikleridir. Erdal'ın, uygun olmadığı düşünülen bu davranışları ve karakteristik özellikleri, bir kontrol unsuru olarak kargışlar aracılığıyla cezalandırılmaktadır. Erdal Bakkal'ın karakteristik özelliklerinde belirleyici bir rol oynamasından dolayı bıyığının zarar görmesine, bazen boşboğazca, bazen de dillendirilmek istenmeyen gerçekleri konuşması nedeniyle konuşamamasına, para tutkunu olması nedeniyle de paralarını kaybetmesine yönelik kargışların sıklıkla kendisine yöneltildiği dikkati çekmektedir. Erdal Bakkal'a her kargış yöneltildiğinde diğer karakterlerde bir hoşnutluk, memnuniyet hâli belirlemektedir. Tüm bu açıklamalar, "bu kargışlar neden Erdal Bakkal'a yöneltiliyor?" sorusundan hareketle yapılan genel değerlendirmelerdir. Bununla birlikte, "bu kargışların temel özellikleri nelerdir?", "bu kargışlar kurguda ne gibi amaçlarla kullanılıyor?" vb. soruların da sorularak, dizi içerisindeki kargış kullanımının, bu kargışların biçim, üslup, içerik ve işlev özelliklerinin, bu kargışlar aracılığıyla sağlanan pratik fayda ile bunların geleneksel kargışlarla olan ilişkilerinin de karşılaştırmalı olarak çözümlenmesi gerekmektedir.

3. Erdal Bakkal'a Yöneltilen Kargışların Pragmatik Analizi

Erdal Bakkal'a yöneltilen kargışların önemli bir kısmı yapıları bakımından, kargış türünün sözlü gelenekteki yaygın özelliklerine yakındır. Bununla birlikte, söz konusu kargış-

larda, özellikle üslup, işlev ve yaratım özellikleri bakımından birçok farklılığın varlığı dikkati çekmektedir. Örneğin, dizideki kargışların geleneksel icradaki uzatmalı başlangıç vurgusuyla (*Erdaal, Erdal...*) ve pekiştirmeli vurgu ifadeleriyle (*e mi*) bitmesi, kısa ve vurucu bir üslup ve söyleyişlerinin olması, kargışların geleneksel kullanım özellikleriyle büyük oranda örtüşmektedir. *Erdaal, yağurdun ekşisin e mi; Erdaal Erdal, damın aksın da altına koyacak kova bulama; ağustos cehen-neminde pişik ol da pudra bulama e mi Erdal; çanak antenin ters dönsün Erdal; yol sapağında kararsız kalasın Erdal; sakalların ters çıksın, Allah seni davul etsin; toynaklara gelesin* örneklerinde olduğu gibi.¹⁰

Geleneksel kargış kullanım tutumlarıyla bu dizideki kargış kullanım tutumları arasındaki en belirgin farklılıklar, kullanımdaki yapısal niteliklerden ziyade, içerik, estetik tutum ve işlev özelliklerinde kendini göstermektedir. Örneğin, gelenekte kargış sözleri oldukça ciddi bir yaptırım gücüyle, insanın yaşamını, sağlığını, sevdiklerini kaybetmesini dilemek üzere şekillendirilirken, dizi içerisindeki kargışlarda ağırlıklı olarak, zor durumlara maruz kalarak "absürt bir şekilde mutsuz olma ve acı çekme" isteğinin dillendirildiği görülür:

Cebinde 100 TL unuttuğun pantolonun kaynar suda yıkansın Erdal; yolda yürürken insanların "bunu bir yerden tanıyorum ama nerden" bakışlarına maruz kal e mi Erdal; tuvalet-ten ev telefonun çalsın da yetişeme e mi Erdal, sabaha kadar düşün dur acaba kim aradı kim aradı diye; duş alırken suların kesilsin Erdal; banyo-

dan çıkınca insan ıslak olur da havlu arar ya havlu bulama havlu getirenin de olmasın inşallah Erdal; yolda yürürken parmak arası terliğin kopsun da yürüyeme; Erdaal Erdal, gün ortasında takım elbiseyle sokağa çıkmak zorunda kal da altına sığınacak bir tane gölgelik bulama e mi; otobüste kaybol da kayıp eşyalar bürosuna bırakıl, orda unutul inşallah e mi; Erdal, o arkadaki kırık dışın var ya senin oraya yemek artığı kaçsın da çıkartmaya kürdan bulama e mi; salep içerken dilin yansın, üç gün acısı geçmesin e mi; durmuş saatin bile günde iki kere doğuruyu göstermesin Erdal; gece uyurken var ya üstün açılınsın e mi.

Erdal'ın düşmesi istenen durumların ve yaşaması istenen mutsuzluk hallerinin, absürt estetiğin en önemli araçlarından olan, dizinin izleyici kitlesi tarafından da paylaşılan, “ayrıntılar” ve bunlardaki mutsuzluğa yönelik “farkındalık” aracılığıyla şekillendirilmiş olduğu görülmektedir. Dizideki kargışların özgün bir estetikle yeniden yaratımındaki çarpıcılık da buradan kaynaklanmaktadır. Erdal Bakkal'a yöneltilen bu özellikteki çok sayıda kargış örneğinden bazılarını şu şekilde aktarmak mümkündür:

Erdal hapşırman gelsin de hapşırma inşallah; yürüyen merdivenin yürümesin inşallah; Erdal inşallah otobüste ineceğin zaman düğmeye basmayı unut da bir durak sonra in e mi; bindiğin uçak rötör yapısın da üç saat içinde bekleysinler e mi seni Erdal; Erdal, bayramda geçen seneden kalma bayat çikolata getirirler de atmak zorunda kalırsın inşallah; Erdaal, Erdal, ıslak elle tokalaşmak zorunda kal e mi; tam uyuyacağın sırada evine mi-

safir dadansın da kalkmak bilmesin e mi Erdal; Erdaal, Erdal, imzanın orta yerinde tükenmez kalemün tükensin Erdal; Erdaal, Erdal, inşallah gençlik aşısı bulunur da sıra sana gelene kadar şırınga biter e mi; misafirlikte ayıp olmasın diye “tokum” deyip acından kıvranasın Erdal.

Modern insanın anlamlandırma arayışları karşısındaki bunalımlarından kaynaklanan, ayrıntılarla ve farkındalıklarla örülü bir absürt estetikle kurgulanan bu kargışların birçoğunda, popüler kültür ve kitle tüketim olgularına da sıkça vurgu yapıldığı görülmektedir. Örneğin, klişeleşmiş/bayağılaşmış sözlerin kullanımına karşı dizide ciddi bir hassasiyet vardır ve bunların yaratımı ve sarfiyatı her fırsatta eleştirilmektedir. Erdal Bakkal mahalleliye vefasızlıkla ilgili gönderme yaparken, *Vefa İstanbul'da bir semt adı* diyeceği sırada sözlerini tamamlamasına bile izin verilmeden acilen susturulur ve İskender, Erdal Bakkal'ı; ölümün *klişe yetmezliğinden olsun e mi Erdal* diyerek cezalandırır. Dizide modern hayatla ve popüler kültürle ilgili buna benzer çok sayıda kargış örneği bulunmaktadır:

Rakçılar kavırlasın seni e mi Erdal; Erdal altı pastan (topu) boş kaleye yuvarlayama e mi; Erdal tuttuğun takım jeneriklik gol yesin de her seyrettiğin de kahrol; gol attıktan sonra yanlış tribüne koşasın Erdal; yanlış anonsa inanasın Erdal; süresiz kadro dışı kalasın Erdal. Erdaal, Erdal, dört mevsimi bir arada yaşa e mi Erdal; Erdal, son kullanma tarihin geçsin Erdal; inşallah sallama poşetinin ipi kopar da poşet sıcak suyun içinde kalır; çanağın ters dönsün, bazın batsın; Erdaal, Er-

dal, bin bir umutla girdiğin sinema filminin ilk yarısında çıkmak zorunda kalasın; izlediğin filmin alt yazısı kay-sın Erdal; otobüste uzattığın AKBİL geri dönmessin Erdal; yanlış durakta inessin Erdal.

Popüler bir kültür ürünü olan söz konusu dizinin başlıca amaçlarından biri güldürmek/eğlendirmektir. Gülmenin ise eğlendirme, yararlılık, protesto, vb. gibi açık/temel işlevlerin yanında, “hataların cezalandırılması” gibi bir örtük/yan işlevi de bulunmaktadır. Mizahta gülmeye yol açan temel durumlardan olan uyumsuzluk yön-temi içerisinde absürt estetik, söz konusu işlevlerin şekillenmesi sürecinde önemli bir yer tutmaktadır.¹¹ Buradan hareketle, geleneksel kargışlardaki “cezalandırma”, “korkutma”, “korunma”, “engelleme”, “adaleti sağlama” vb. gibi işlevlerin dizi içerisindeki kullanımlarda da bir şekilde devam ettiği, ancak bunun, pratik fayda sağlamak amacıyla ciddi biçimde dönüştürülmüş olduğu görülmektedir. Bu kargışlar aracılığıyla sağlanan temel fayda, söz konusu karakterin cezalandırılması ve kontrol edilmesi ile beraber, belki de bundan daha çok, absürt mizah yaratma eylemidir. Gelenekteki kargış edimleri ve işlevsel olarak bunların sonuçları oldukça ağırken, dizide genellikle mizahi içerikli, hafifletilmiş/yumuşatılmış bir kargış kullanımı ve işlevselliği söz konusudur. Erdal Bakkağın kurgusal açıdan daha “güçlü”, daha gülünç, daha absürt bir karakter olması amacıyla dizinin bütününde hâkim olan absürdizm içerisinde kargışlardan işlevsel olarak, pek de alışılmamış bir tutumla, bu şekilde yararlanılmıştır.

Bu durum, gelenekteki kargış türünden hareketle, ilgili bağlamda bir yeniden yaratımın söz konusu olduğu anlamına gelmektedir. Bu yaratım, popüler ve absürt mizah temeline dayandırılan kurguya uygun bir halde, kargışların elektronik çağdaki yeniden yaratımlarının çarpıcı örnekleri olarak belirmektedir. Böylece, dizideki birçok şey gibi kargış kullanımında da absürt bir tutum sergilenmiş, uyumsuzluk sonucu mizah yaratma eyleminin bir uç türü şeklinde değerlendirilebilecek absürt mizah estetiği içerisinde kargışlara yer verilmiş olmaktadır. Kargama eyleminin absürt bir yöntemle gerçekleştirilmesi, yani geleneksel kargışların yaptırım gücünün ve bu kargışlarda dilenenlerin “hayati”liğinin, dizi içerisinde absürt şeylerin dilenmesi ya da popüler kültürün eleştirilmesi biçiminde, işlevsel olarak bir dönüşüme tabi tutulması söz konusudur. Bu dönüşüm, bir uyumsuzluk göstergesi olarak absürt estetiği ve bu anlamda dizinin kurgusunu güçlendirmiştir.

Dizinin kurgusunda ve absürt mizah estetiği içerisinde kargışlar, gülme eyleminin yaratımında pratik bir araç olarak kullanılmış, mizahın ve gülmenin eğlendirme ve cezalandırma işlevleriyle birlikte, kargışların kontrol sağlama ve cezalandırma işlevleri birleştirilmiştir. Böylece ortaya yeni ve özgün yaratımlar olarak “absürt kargış”lar çıkmıştır. “İşlevin çarpıtılması” ya da “yeniden işlevlendirme” şeklinde, uyumsuzluk kuramı ve paradileştirme yöntemlerinin de desteğiyle gerçekleştirilen bu eylem, şaşırtmak suretiyle güldürmede kargışların aracı kılınması sonucu meydana gel-

miştir. Bu durum, absürt mizahtaki zeka ağırlıklı yaratım kapasitesinin çarpıcı bir örneğini temsil etmektedir. Sözlü gelenekte ve gündelik yaşamda oldukça “ciddi” bir tür olan ve çeşitli yaptırımları bulunan kargışların dizi içerisinde absürt mizah yaratmak için yeniden işlev kazandırılarak, dönüştürülerek kullanılmış olduğu, bu yeniden işlev kazandırmanın da parodileştirme (gülünçleme) tekniğiyle desteklendiği görülmektedir.¹²

Burada amacımız popüler kültür eleştirisi yapmak ya da geleneksel kültürü yüceltmek değildir. Gerçekleştirilmeye çalışılan, pragmatik temelli bir analizdir. Bu analizin sonuçları, kargışların geleneksel bağlamlardaki kullanım özelliklerinden ve işlevlerinden, dizinin kurgusu içerisinde, istedik faydaları sağlamak üzere absürt estetik temelinde yararlanıldığını göstermektedir. Böylesine ciddi bir türün mizah yaratma eyleminde araç olarak kullanılması kendi başına absürt ve uyumsuz bir durumdur. Yine, bu kullanımın içerik, üslup ve yaratım özellikleri bakımından bütünüyle absürt bir tutumla gerçekleştirilmesi de ikinci bir uyumsuzluğu doğurmaktadır. Bu bakımdan kargışlar dizide bir amaçtan ziyade, birer araç ve sonuçtur. Dizinin kurgusu, karakterleri, zaman ve mekan özellikleri geleneksel ve alışılmış değildir. Kullanılan halk kültürü unsurunun gelenekle olan bağının ve gelenekteki genel kullanım biçimlerinin dikkate alınması gibi bir kaygı da söz konusu değildir. Aksine, tür ne kadar absürt bir hale getirilirse, gerçek dışı biçimlerde kullanılırsa, seyirciyi ne kadar şaşırtırsa, onun ilgisi ne kadar çekerse, o ölçüde istenilen

hedeflere ulaşılmış olacaktır. Dolayısıyla, kargışların geleneksel tutumdan farklı olarak, absürt estetikle, pratik fayda yaratma maksatlı, yeniden işlevlendirilerek ve parodileştirilerek kullanılması, dizinin “absürt gerçekliği” içerisinde, “normal” karşılanması gereken, “anlamlı” bir durumdur.

Sonuç

Kargış, insanlık tarihinde ve farklı toplumlarda, özellikle de gündelik yaşama ve sözlü geleneğe bağlı çeşitli alanlarda, pratik fayda sağlamak amacıyla kullanıldığı görülen kültürel ve pragmatik bir türdür. Geleneksel bağlamlardaki yaptırımsal gücü ile ciddi bir yetkinliğe sahip olan; yapı, içerik ve işlev özellikleri bakımından son derece “kutsal” ve “gerçekçi” nitelikleriyle ön plana çıkan kargışların, Leyla ile Mecnun dizisi içerisinde Erdal Bakka’ya yöneltilen kargışlar örneğinde, bu temel niteliklerinin büyük oranda yeniden düzenlenilerek kullanılmış olduğu görülmektedir. Kargış türünün geleneksel bağlamlardaki kullanım özellikleri dizi içerisinde parodi ve absürt estetikle bütünlüştürülmüş ve tür, yapısal ve işlevsel olarak, büyük ölçüde dönüştürülmüştür. Geleneksel kargış türünden hareketle yaratılan bu “absürt kargış”lar, dizi içerisinde pratik fayda sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Böylece, birçok halk kültürü türünün birincil ve ikincil sözlü kültür ortamlarındaki yaratım ve kullanım biçimlerinde olduğu gibi kargışlar da, söz konusu dizi aracılığıyla, içinde kullanıldığı bağlama göre şekillendirilmiştir. Geleneksel bir tür olan kargışlar böylece, dizinin senaryosu ve kurgusunda yeni işlevlerle yer almıştır ve bu yeni yara-

tım, kitle iletişim araçlarıyla “halk”ın “tüketim”ine sunulmuştur.

İkincil sözlü kültür çağında ortaya çıkan bu yeni yaratım biçimi, dizinin kurgusunda ve tüketici kitlede beklenen etkiyi yaratmış ve absürt kargışlar geniş bir kitle tarafından, ortaklaşa paylaşılan bir mizahî olgu haline gelmiştir. İzleyiciyle sağlanan iletişim içerisinde, gelenekteki temel tür dikkate alınarak gerçekleştirilen yeniden işlevlendirme ve yaratım girişimi, istenilen pratik faydanın sağlanmış olması bakımından, başarıya ulaşmıştır. Bu durum, kargışların geleneksel yapı ve işlevlerinin absürt ve popüler bir dizi içerisindeki alışılmadık fakat diğer tüm bağlamlarda olduğu gibi pragmatik kullanımlarının bir örneği olarak değerlendirilmelidir. Kargışların absürt estetik yaratmada pratik bir araç olarak kullanılmasıyla tüketici kitle bir yandan bu geleneksel türü hatırlamış, bir yandan da türün bu yeni ve absürt haline gülmüştür. Böylece, aslında birincil sözlü kültür çağına ait olan bir tür ikincil sözlü kültür çağında yepyeni bir görünümle ve işlevle, popüler bir dizi içerisinde kendisine yer bulmuştur. Türün çeşitli bağlamlardaki anlamlı işlevsel kullanım çeşitliliğinin absürt bir örneği olarak beliren bu durum, kargışların Türk kültüründe ve özellikle de sözlü kültürde edinmiş olduğu köklü yeri ve buna bağlı olarak da ihtiyaçlar doğrultusunda, olası yeniden yaratım süreçlerini örneklemesi bakımından da dikkate değerdir. Bu nedenle de konu ettiğimiz dizideki kargış kullanım tutumunu ve türün geleneksel olandan popüler olana dönüşümü sürecini bir bozma/tahrip etmeden çok bir uyarla-

ma, özgün ve yeni bir kullanım tutumu oluşturma şeklinde yorumlamak yerinde olacaktır.

Sağlanan etki ve yarar açısından değerlendirdiğimizde, bu absürt kargışlar aracılığıyla yapılan şey, tıpkı birincil sözlü kültür çağında olduğu gibi, sözün güç ve etkisinden pratik fayda sağlamak için yararlanmaktır. Bu anlamda kargışların evrensel ve etnik, kültürel ve pragmatik niteliklerinden, bağlama göre kazandıkları anlamlı işlevselliklerinden, asırlardır olduğu gibi, çeşitli nedenlerden kaynaklanan bir ihtiyacı karşılamak amacıyla dizide yararlanılmıştır. Çeşitli dönemlerde ve bağlamlarda farklı işlevlerle fakat daima pragmatik bir çerçevede kullanılan kargışların güç ve etkisine, Leyla ile Mecnun dizisinin kurgusal gerçekliği içerisinde, yeni bir bağlamda ve yeni bir yöntemle başvurulmuştur. Kargışların söz konusu dizide pratik fayda sağlamak amacıyla absürt bir estetik içerisinde ve parodileştirilerek kullanılmış olması, türün absürt bir estetikle ve aykırı bir biçimde de olsa, varlığını yeni bağlamlarda sürdürmesinin çarpıcı bir örneğidir.

NOTLAR

- 1 Medya ve kültür ilişkileri hakkında bk. Rysan 1971: 3-9; Selberg, 1998: 104-105; Cengiz, 1999: 7-10; Özdemir, 2008: 214, 276-278
- 2 Kargışların, özellikle büyüsel uygulamalara ve ritüellere bağlı olarak en eski dönemlerden itibaren pratik fayda sağlamak amacıyla çeşitli bağlamlarda kullanıldıkları görülmektedir. Bu konu hakkında geniş bilgi için bk. Tambiah, 1968: 175-208; Frankfurter, 2001: 457-476; Versnel, 2002: 105-158; Frankfurter, 2006: 157-185.
- 3 Birçok toplumda görülen ve bu bakımdan evrensel bir tür olan kargışlar, her toplumun kendi inançlarına, sosyokültürel değerlerine göre şekillenmesi ve toplumların “kendi kö-

- kenlerine özgü” olması bakımından ise etnik bir tür olarak tanımlanabilir. Folklorde analitik kategoriler ve etnik türler hakkında bk. Ben-Amos, 1976: 215-242.
- 4 Kargışların Türk sosyokültürel yapısı doğrultusunda şekillenmiş örneklerinden bazıları için bk. Akahın, 1990: 7-52; Oğuz, 2007: 9-12; Kaya, 2011: 3-41.
- 5 İnsanlık tarihi boyunca kargışların farklı toplum ve kültürlerdeki kullanımları için bk. Gevirtz, 1959: 10-120; Tambiah, 1968: 33-59; Faraone, 1991: 165-205; Frankfurter, 2006: 157-185; Aitken, 2007: i-xvi.
- 6 Bunlardan bazıları için bk. Yamauchi, 1965: 511-523; Nordh, 1996: 9-188; Gager, 1999; Levene, 2013: 16-17; Shaked, vd, 2013: 1-27.
- 7 Pragmatik yaklaşımda dil ve sözcükler, gerçekleştirilmesi için dile gereksinim duyulan eylemleri gerçekleştirmeye yarayan ve amacı iletişim halindeki unsurların birbirleri karşısındaki durumlarını değiştirmek olan pragmatik araçlardır. Pragmatik çalışmalarında önemli bir yeri bulunan “söz edimleri kuramı” da sözcüklerin ve sözcelemelerin bir şey söylemekten çok, bir şey söyleyerek bir şey yapmak anlamına geldiğini savunur. Buna göre bir söz söylemek, aynı zamanda bir eylem gerçekleştirmektir. Pragmatik ve söz edimleri hakkında bk. James, 1907: 43-81; Searle, 1969: 54-127; Austin, 1975: 1-164; May, 2001: 3-18; Bach, 2006: 147-167; Robinson, 2006: 55-90; Alott, 2010: 1-16; Çelebi, 2014: 73-89.
- 8 Erdal Bakkal dizide yalnızca bir defa, mahalledeki yıkımı durdurmak için; *burayı yıkanın annesi babası ölsün, hadi bakalım, ben söyledim söyleyeceğimi, yıkın da görevim* şeklinde kargışta bulunur.
- 9 Pazartesi, Leyla ile Mecnun’un yayın günüdür. Erdal Bakkal’a edilen kargışta, “gün değiştirmesi” dilenen “sevilen dizi” vurgusu, Leyla ile Mecnun dizisinin bizzat kendisindedir.
- 10 Bu durum, bütün kargış kullanımları için geçerli değildir. Dizideki kargışların bir kısmında, kargışların gelenekteki kullanım tutumlarından farklı olarak, yapısal açıdan da değişime uğratarak kullanıldığı görülür. Kargışların geleneksel yapıları ve bunların aktarımda kahcılığın sağlama işlevleri hakkında bk. Terzioğlu, 2007: 36.
- 11 Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Morreal, 1997: 24-31; Loizou, 2005: 48-49; Eker, 2009: 24-44; Borecký: 19-20.
- 12 Parodi, kültürel bir olgunun, edebî ya da sanatsal bir türün, formun, bir görüşün, düşüncenin veya sözcüğün alışkın olunan

biçiminin dışında, belirli bir değişime uğratarak kullanılmasını ifade eder. Bu konuda bk. Dentith, 2000: 9; Korkut, 2005: 3-13.

KAYNAKÇA

- Akahın, L. Sami. *Türk Dilek Sözlerinden Alkışlar Kargışlar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları, 1990.
- Alott, Nicholas. *Key Terms in Pragmatics*. London-New York: Continuum, 2010.
- Aitken, J. K. *The Semantics of Blessing and Cursing in Ancient Hebrew*. Louvain: Peeters, 2007.
- Austin, J. L. *How to Do Things with Words*. Cambridge-Massachusetts: Harvard University Press (Second Edition), 1975.
- Bach, Kent. “Speech Acts and Pragmatics.” *The Blackwell Guide to the Philosophy of Language* (Ed.: Michael Devitt-Richard Hanley). Oxford: Blackwell, ss. 147-167, 2006.
- Ben-Amos, Dan. “Analytical Categories and Ethnic Genres.” *Folklore Genres*. (Ed. Dan Ben-Amos). Austin-London: University of Texas Press, ss. 215-242, 1976.
- Borecký, Vladimír. *Komiklik Teorileri*. (Çekçeden Çeviren: Zofie Uçar). (Yayımlanmamış Çeviri Eser).
- Cengiz, Serpil Aygün. “Folklor, Poplor ve Kitle İletişim Araçları.” *Folklor/Edebiyat*, Cilt: 5, S. 19, ss. 5-12, 1999.
- Çelebi, Vedat. “Gündelik Dil Felsefesi ve Austin’in Söz Edimleri Kuramı.” *Beitülhikme. An International Journal of Philosophy*. 4/1: 73-89, 2014.
- Dentith, Simon. *Parody*. London-New York: Routledge, 2000.
- Eker, Gülin Öğüt. İnsan, Kültür, Mizah. İnsanlık Tarihinde Mizahın Serüveni: Felsefi Bir Problem Olan Mizahtan Eğlence Endüstrisinde Tüketim Nesnesi Olan Mizaha. Ankara: Grafiker Yayınları, 2009.
- Faraone, Christopher A. “Binding and Burying the Forces of Evil: The Defensive Use of ‘Voodoo Dolls’ in Ancient Greece.” *Classical Antiquity*, 10/2: 165-205, 207-22, 1991.
- Frankfurter, David. “Narrating Power: The Theory and Practice of the Magical *Historiola* in Ritual Spells.” *Ancient Magic and Ritual Power*. (Ed. Marvin Meyer-Paul Mirecki) Leiden-Boston: Brill, ss. 457-476, 2001.
-“Curses, Blessings, and Ritual Authority: Egyptian Magic in Comparative Perspective.” *Journal of Ancient Near Eastern Religions*, 5/1: 157-185, 2006.

- Gager, John G. *Curse Tablets and Binding Spells from the Ancient World*. New York: Oxford University Press, 1999.
- Gevirtz, Stanley. *Curse Motifs in the Old Testament and in the Ancient Near East*. (University of Chicago Department of Oriental Languages and Civilization PhD Dissertation) Illinois: University of Chicago, 1959.
- James, William. *Pragmatism. A New Name for Some Old Ways of Thinking*. New York: Longmans-Green, 1907.
- Kaya, Doğan. *Folklorumuzda Beddua Söyleme Geleniği ve Türk Halk Şiirinde Beddualar*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 2001.
- Korkut, Nil. *Kinds of Parody From The Medieval to the Postmodern*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), 2005.
- Levene, Dan. *Jewish Aramaic Curse Texts from Late-Antique Mesopotamia. 'May These Curses Go Out and Flee*. Leiden-Boston: Brill, ss. 16-17, 2013.
- Loizou, Eleni. "Infant humor: the Theory of the Absurd and the Empowerment Theory." *International Journal of Early Years Education*, 13/1: 43-53, 2005.
- May, Jacob L. *Pragmatics. An Introduction*. Oxford: Blackwell (Second Edition). 2001.
- Morreal, John. *Gülmeyi Ciddiye Almak*. (Çev. Kubilay Aysevener-Şenay Soyer). İstanbul: İris Yayınları, 1997.
- Nordh, Katherina. *Aspect of Ancient Egyptian Curses and Blessings. Conceptual Background and Transmission*. Upsala: Acta Universitatis Upsaliensis, 1996.
- Oğuz, Öcal, vd. (Yay. Haz.). *2006 Yılında Çorum'dan Derlenen Alkışlar, Kargışlar ve Ninniler*. Ankara: Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, 2007.
- Ong, Walter J. *Sözlü ve Yazılı Kültür. Sözüün Teknolojileşmesi*. (Çev. Sema Postacıoğlu Banon). İstanbul: Metis Yayınları (Dördüncü Basım), 2013.
- Owen, M. Trefor. "Folklor ve Popüler Kültür." (Çev. Selcan Gürçayır). *Millî Folklor*, S. 65, ss. 137-141, 2005.
- Özdemir, Nebi. *Medya, Kültür ve Edebiyat*. Ankara: Geleneksel Yayıncılık, 2008.
- Robinson, Douglas. *Introducing Performative Pragmatics*. New York-London: Routledge, 2006.
- Rysan, Joseph. "Folklore and Mass-Lore." *South Atlantic Bulletin*, 36/1: 3-9, 1971.
- Searle, John R. *Speech Acts. An Essay in the Philosophy of Language*. New York: Cambridge University Press, 1969.
- Selberg, Torunn. "Use of television in everyday life: ritualisation and everyday culture." *Lore and Language (Perspectives on Folklore and Popular Culture)*, 16/1-2: 104-114, 1998.
- Shaked, Shaul vd. *Aramaic Bowl Spells. Jewish Babylonian Aramaic Bowls*. Leiden-Boston: Brill, 2013.
- Tambiah, S. J. "The Magical Power of Words." *Man*, 3: 175-208, 1968.
- Terzioğlu, Öykü. "Alkış ve Kargışların Sözlü Kültürdeki Yerleşik Kodların Aktarımını ve Yeniden Üretimini Kolaylaştıran Biçimsel Özellikleri." *Millî Folklor*, S. 75, ss. 34-37, 2007.
- Versnel, H.S. "Beyond Cursing: The Appeal to Justice in Judicial Prayers" *Magika Hiera: Ancient Greek Magic and Religion* (Ed. Christopher A. Faraone-Dirk Obbink). New York: Oxford University Press, 1991.
- "The Poetics of the Magical Charm: An Essay in the Power of Words," *Magic and Ritual in the Ancient World* (Ed.: Paul Mirecki-Marvin Meyer). Leiden-Boston: Brill, ss. 105-158, 2002.
- Yamauchi, Edwin M. "Aramaic Magic Bowls." *Journal of American Oriental Society*, 85/4: 511-523, 1965.
- <http://www.trt1.com.tr/leyla-ile-mecnun/15667> (30.12.2015)
- [https://tr.wikipedia.org/wiki/Leyla_ile_Mecnun_\(dizi\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Leyla_ile_Mecnun_(dizi)) (30.12.2015)
- <https://www.youtube.com/watch?v=HbuXtriXFB4> (20.12.2015)
- http://www.dailymotion.com/video/x14suwg_leyla-ile-mecnun-erdal-bakkal-a-edilen-tum-beddualar_music (20.12.2015)
- <https://www.youtube.com/watch?v=W3eS2jy68iA> (20.12.2015)
- https://www.facebook.com/BurakAksakFan/posts/626782494068068?stream_ref=5 (20.12.2015)